

कृषि ज्ञान केन्द्र, दाङ्गको कृषि विकास सम्बन्धी अवधारणा

➤ दाङ्ग जिल्लाको वर्तमान अवस्था

१. द्रुतगतिको शहरीकरण र वस्ती विकास ।
२. औद्योगीकरण उन्मुख ।
३. वर्षातमा आधारित खेती प्रणाली ।
४. परम्परागत र निर्वाहमूखी कृषि प्रणाली ।
५. कृषि श्रमशक्तिको अभाव ।

➤ अवसरहरु

१. विविध हावापानी र माटोको उपलब्धता ।
२. खेती योग्य समथर भूमिको पर्याप्त ।
३. कृषि उपजको बढ्दो माग ।
४. यातायात, संचार, विद्युत, आदि पूर्वाधारको उपलब्धता ।

➤ चुनौतिहरु

१. घट्दो खेती योग्य जमिन ।
२. पर्याप्त सिंचाईको अभाव ।
३. कृषि श्रमशक्तिको अभाव ।
४. यूवा जनशक्तिको पलायनता ।
५. खस्कंदो कृषि-पर्यावरण ।

➤ सम्भावना र प्राथमिकता

(क) उत्पादन व्यवसाय

१. उत्तरी पहाडी भेगमा : कागति, अदुवा, वेसार, विउ उत्पादन (मकै र तरकारी) र वेमौसमी तरकारी ।
२. दाङ्ग उपत्यकामा : मसिना-वासनादार धान, तरकारी, च्याउ, मौरी, विउ उत्पादन (धान, गहुँ, मकै, तोरी र मसुरो), आँप, लिचि, मेवा र रुखकटहर ।
३. देउखुरी दून क्षेत्रमा : केरा, भुईँकटहर, चैत धान, हिउँदे धान, वगर तरकारी, आलु, सखरखण्ड, वदाम, मुङ्ग र सूर्यमूखी ।

(ख) उद्यम/व्यवसाय

१. प्रांगारिक मल-गँड्यौले मल/गँड्यौला उत्पादन ।
२. प्रांगारिक/वानस्पतिक/जैविक विषादि उत्पादन ।
३. फलफूल/तरकारी/आलंकारिक विरुवा एवं च्याउ विउ/तयारी डल्ला उत्पादन ।
४. खाद्यान्न/दलहन-तेलहन/तरकारी विउ/ताजा तरकारी/फलफूल/मह प्रशोधन ।
५. शित भण्डार/सुख्खा भण्डार सेवा संचालन ।

➤ कृषि ज्ञान केन्द्रको वर्तमान भूमिका

(क) साविक जिल्ला कृषि विकास कार्यालयको परम्परागत भूमिका

१. आधुनिक कृषि प्रविधिको प्रचार प्रसार ।
२. आधुनिक कृषि प्रविधि अवलम्बनमा सहयोग ।
३. कृषि उत्पादन सामाग्री आपूर्तिमा समन्वय ।
४. कृषि उपज वजारीकरणमा सहजीकरण ।
५. कृषि उत्पादन सामाग्रीको गुणस्तर नियमन ।

(ख) हालको कृषि ज्ञान केन्द्रको वर्तमान भूमिका

१. स-साना अध्ययन परिक्षण संचालन ।
२. सामान्य प्रयोगशाला सेवा संचालन ।
३. प्रदेश र स्थानीय तहमा कार्यरत प्राविधिक र व्यवसायिक कृषकहरुको लागि विशिष्टीकृत एड्भान्स तालिम संचालनमार्फत उनीहरुको क्षमता विकास गर्ने ।
४. स्थानीय तहको क्षमताले नभ्याउने प्रकृतिका विशेषज्ञ प्राविधिक सेवा टेवा ।
५. संघीय र प्रदेश सरकार मार्फत संचालन हुने कृषि विकास कार्यक्रम र आयोजना संचालनमा संघीय र प्रदेश सरकारलाई सहयोग गर्ने ।
६. स्थानीय तहका कृषि विकासका इकाइहरु मार्फत कृषि तथ्यांक संकलन तथा अध्यावधिक गर्ने ।

७. कृषि उद्यम तथा व्यवसाय संचालन गर्न चाहनेहरूका लागि व्यवसाय विकास सेवा उपलब्ध गराउने ।
८. विउ विजनको लागि श्रोत केन्द्रको रूपमा काम गर्ने ।
९. समग्र कृषि विकासको विषयमा प्रदेश र स्थानीय तहबीच पुलको काम गर्ने ।

➤ कार्य-योजना

मूल नारा

“व्यवसायिक कृषिमार्फत किसानको आमदानीमा वृद्धि, सम्पूर्ण दाङ्गवासीको आर्थिक-सामाजिक सम्वृद्धि” ।

“Prosperous Dang Our Vision, Commercial Agriculture Our Mission”

१. कृषि ज्ञान केन्द्रलाई फार्म मोडेलमा विकास गरी विविध प्रकारका अध्ययन परिक्षणहरू संचालन गर्ने ।
२. Agricultural Technology Park स्थापना गर्ने ।
३. वाली संग्रहालय (Crop Museum) स्थापना एवं संचालन गर्ने ।
४. Mini Lad स्थापना गरी विउ विजन, माटो, मल, रोग किरा परिक्षण एवं परामर्श सेवा उपलब्ध गराउने ।
५. कृषि सूचना केन्द्र स्थापना गर्ने ।
६. प्राथमिकता प्राप्त वाली वस्तुहरूको विउ-वेर्ना, प्राविधिक ज्ञान र शिपको लागि श्रोत केन्द्रको रूपमा काम गर्ने ।
७. यूवा र व्यवसायिक कृषकहरूमा उद्यमशिलता विकास गर्न उपयुक्त पाठ्यक्रम तयार गरी प्रशिक्षण कार्यक्रम संचालन गर्ने ।
८. प्राथमिकता प्राप्त वाली/वस्तुहरूको व्यवसायिक योजना तयार गरी वितरण गर्ने ।
९. स्थान र वाली/वस्तु विशेष प्रविधि प्याकेज पुस्तिका तयार गरी वितरण गर्ने ।
१०. जलवायु परिवर्तन र कृषि-पर्यावरणमैत्री प्रविधिहरू संकलन र संग्रह गरी विविध संचार माध्यममार्फत प्रचार प्रसार गर्ने ।
११. कृषि यन्त्र/उपकरणको उपयोग, प्रयोग र मर्मत संभार सम्वन्धी प्रशिक्षण कार्यक्रम संचालन गर्ने ।
१२. प्राथमिकता प्राप्त वाली/वस्तुहरू सम्वन्धी संकलित र संग्रहित आधुनिक प्रविधिहरू विभिन्न संचार माध्यममार्फत आम कृषक समुदायसम्म पुराउने ।
१३. संघ, प्रदेश र स्थानीय सरकार एवं गैरसरकारी संघ-संस्थामार्फत प्रदान गरिने सेवा सुविधा सम्वन्धी अभिलेख तयार गरी आवश्यक समन्वय एवं प्रचार प्रसार गर्ने ।
१४. स्थानीय सरकार र विकास साझेदार संघ/संस्थाको कृषि विकास कार्यक्रमलाई प्राथमिकता प्राप्त क्षेत्र र वाली/वस्तुमा केन्द्रित गर्न समन्वयकारी भूमिका निभाउने ।
१५. कृषि र सिंचाई विकास कार्यक्रमलाई एकिकृत रूपमा संचालन गर्ने ।

➤ समन्वय

१. स्थानीय तहका कृषि इकाईहरूसंग मासिक बैठक ।
२. स्थानीय तहका कृषि इकाईहरूको चौमासिक र वार्षिक प्रगति समिक्षा गोष्ठी ।
३. स्थानीय तहहरूको कृषि विकास सम्वन्धी वार्षिक योजना तर्जुमा गोष्ठी ।
४. सरोकारवालाहरूसंग व्यक्तिगत सम्वन्ध, सम्पर्क र समन्वय ।

➤ अनुगमन मूल्याङ्कन

१. प्रवाहित सेवा र सेवाग्राहीहरूको अभिलेखीकरण गरी निरन्तररूपमा अनुगमन मूल्याङ्कन गरिने ।
२. संचालित कार्यक्रमको प्रभावकारीता वारे आवधिक रूपमा अनुगमन मूल्याङ्कन गरिने ।

➤ अपेक्षित उपलब्धी

१. कृषिमा आधुनिकीकरण र व्यवसायिकरण हुने ।
२. कृषकहरूको आमदानीमा वृद्धि हुने ।
३. यूवाहरू कृषि व्यवसायमा आकर्षित हुने ।
४. कृषि पेशा आकर्षक र सम्मानित हुने ।
५. सम्वृद्ध दाङ्ग जिल्ला निर्माणमा योगदान पुग्ने ।

➤ जोखिम

संघीय र स्थानीय सरकार, गैससहरू, उत्पादन सामग्री आपूर्तिकर्ताहरू, वित्तीय संस्थाहरू एवं अन्य सरोकारवालाहरुबाट अपेक्षित सहयोग र समन्वय उपलब्ध नहुन सक्छ ।

